

L'ESCOLA HISTÒRICA DEL DRET A CATALUNYA

Lídia Arnau

L'11 de juny de 1869 es creà la Comissió Espanyola de la Fundació Savigny. Es constituí a Barcelona, sota la presidència honorària de Pere Nolasc Vives i Cebrià i la numerària de Manuel Duran i Bas. L'esdeveniment va obeir, en bona mesura, a la difusió que s'havia fet per juristes i intel·lectuals catalans de l'època dels postulats defensats per l'anomenada escola històrica del dret. Actuaven esperonats per les crítiques que els mereixien els successius intents de codificació del dret civil; intents que es traduïen en textos uniformistes, basats en el dret castellà i desconexors de les particularitats territorials.

Cal atribuir a Ignasi Sanpoms i Barba el mèrit d'haver al·ludit, per primera vegada a Catalunya, a la doctrina de l'escola històrica del dret. Ho féu amb motiu de les anotacions i comentaris a *Las Siete Partidas*, realitzats juntament amb Ramon Martí d'Eixalà i Josep Ferrer i Subirana i publicats entre 1843 i 1844. En concret, en trobem referències a la nota 17 de la Llei 2 (*Del derecho natural é de las gentes*) de la Primera Partida (*Que habla de todas las cosas que pertenescen á la Fe Cathólica que face al home conocer á Dios por creencia*) i a l'*Apéndice sobre el derecho posesorio* (apèndix al Títol XXX de la Tercera Partida). La datació de les obres que l'autor esmenta en els seus comentaris ens permet concloure que la recepció de la doctrina de l'escola històrica del dret a Catalunya es va produir quasi al mateix temps que es rebia a Espanya, fora dels territoris catalans. En aquest àmbit, s'atribueix la seva proclamació a Pedro-José Pidal amb motiu del discurs inaugural de les sessions de l'any 1843 de la Real Academia de Jurisprudencia y Legislación. Temps abans, però, n'havia desenvolupat algunes idees en unes *Lecciones acerca del gobierno y legislación en España*.

El 13 de gener de 1883, Manuel Duran i Bas es remetia al contingut de la nota 17 de la Llei 2 a fi d'exposar quin concepte de "dret" és el defensat per la que ell anomena "Escola Jurídica Catalana". Aquesta darrera menció és realitzada amb clara referència al conjunt d'intel·lectuals que feren front comú davant de l'afany codificador centralista. El rerefons polític dels textos signats pels membres d'aquella *Escola* fan pensar que no es tractava tant de defensar els postulats de l'escola històrica del dret per la seva intrínseca vàlua, sino d'utilitzar-los en la mesura que servien a la finalitat d'oposar-se a la codificació espanyola. Altrament, identificar "Escola Jurídica Catalana" amb la recepció de l'escola històrica del dret seria una visió extremament reduccionista d'un fenomen més complex. Un fenomen que s'inicia d'ençà que el govern central fes palès el seu intent de codificar el dret civil atenent a paràmetres uniformes per tot el territori i que, per tant, es desvetlla poc temps abans que comencessin a rebre difusió a Espanya els primers treballs de Savigny.

La creació, el 1869, de la Comissió Espanyola de la Fundació Savigny implica quelcom més que la ratificació de la recepció *sui generis* dels postulats de l'escola històrica. Si hom afirma que, a partir del 1868, els catalans comencen a pensar en termes de nacionalisme, potser no és només casualitat que, en termes de codificació, també s'emprés, pels portants de la Comissió, el "principi de nacionalitat" per justificar la necessitat de respectar la vigència del dret específic de cada poble.